

vonnis

RECHTBANK AMSTERDAM

Afdeling privaatrecht

zaaknummer / rolnummer: C/13/525965 / HA ZA 12-1130

Vonnis van 20 maart 2013

in de zaak van

JOSEPHUS JOHANNES SCHAFTHUIZEN,
wonende te Machelen-Zulte (België),
eiser in conventie,
verweerder in reconventie,
advocaat aanvankelijk mr. A. van Hees te Amsterdam, thans zonder advocaat

tegen

1. de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
UITGEVERIJ G.A. VAN OORSCHOT B.V.,
gevestigd te Amsterdam,
2. **NORBERT MARIA HUBERT MAAS**,
wonende te Haarlem,
gedaagden in conventie,
eisers in reconventie,
✓ advocaat mr. H.A.J.M. van Kaam te Amsterdam.

Eiser zal hierna Schafthuizen worden genoemd, gedaagden zullen gezamenlijk in enkelvoud Van Oorschot c.s. en afzonderlijk Uitgeverij Van Oorschot respectievelijk Maas genoemd worden.

1. De procedure

- 1.1. Het verloop van de procedure blijkt uit:
 - de dagvaardingen beide betekend op 14 augustus 2012,
 - akte houdende overlegging van producties aan de zijde van Schafthuizen, met producties van 19 september 2012,
 - de conclusie van antwoord in conventie en van eis in reconventie, met producties, van 28 november 2012,
 - akte van depot van stukken ter griffie van 10 december 2012,
 - onttrekking als advocaat van Schafthuizen door mr. Van Hees op 12 december 2012,
 - akte uitlating proceskosten aan de zijde van Van Oorschot c.s. van 23 januari 2013, met producties, waaronder een exploot waaruit blijkt dat de akte aan Schafthuizen is betekend,
 - verzoek om vonnis te wijzen van Van Oorschot c.s. van 6 februari 2013,
 - de verwijzing door de enkelvoudige kamer naar de meervoudige kamer.

- 1.2. Vervolgens is vonnis bepaald.

In conventie

2. De feiten

- 2.1. In 2003 heeft het Fonds voor de letteren aan Maas een werkbeurs toegekend voor het schrijven van een biografie van de schrijver Gerard Reve (hierna: de Biografie).
- 2.2. Schaffhuizen is enig erfgenaam van de schrijver Gerard Reve (hierna: Reve) en is uit dien hoofde de rechthebbende op al het auteursrechtelijk werk van Reve.
- 2.3. De Biografie is in drie delen verschenen onder de naam *Gerard Reve, kroniek van een schuldig leven*. Deel 1 met de ondertitel *De vroege jaren 1923 – 1962*, deel 2 met de ondertitel *De ‘rampjaren’ 1962 – 1975* en deel 3 met de ondertitel *De late jaren 1975 – 2006*.
- 2.4. Uitgeverij Van Oorschot is de uitgever van de Biografie. W. van Oorschot (hierna Van Oorschot) is bestuurder van Uitgeverij Van Oorschot.
- 2.5. Tussen partijen is voorafgaande aan de uitgave van ieder deel overleg gevoerd over de vraag of Schaffhuizen als auteursrechthebbende toestemming wilde verlenen voor het gebruik van met name ongepubliceerd werk van Reve.
- 2.6. Op 5 maart 2009 is door Van Oorschot en Schaffhuizen een overeenkomst getekend, die voor zover hier van belang inhoudt:
- [..]
overwegende dat:
- De auteursrechthebbende in principe instemt met het opnemen van citaten uit tot dusver ongepubliceerde teksten van Gerard Reve in het werk van de biograaf, maar dat hij hierbij een voorbehoud maakt terzake citaten waarin sprake is van privé-financiën of waarin derden worden gekwetst,
- [..]
komen in goed onderling vertrouwen het volgende overeen:
1. De auteursrechthebbende verlaat zich voor *het eerste deel van de biografie* op het oordeel van de uitgever, dat dit geen citaten uit tot dusver ongepubliceerde teksten van Gerard Reve bevat waarin sprake is van privé-financiën of waarin derden worden gekwetst, en verleent de uitgever toestemming dit eerste deel te publiceren in de vorm waarin het door de biograaf is aangeleverd,
- [..]
3. De uitgever zal de Bezige Bij (uitgeverij van de werken van Gerard Reve) tijdig op de hoogte stellen van de verschijningsdatum van de biografie (en volgende delen), opdat de Bezige Bij haar eigen maatregelen kan nemen ter bevordering van de verkoop van de werken van Gerard Reve.
- [..]
- 2.7. Op 18 december 2009 is door Van Oorschot en Schaffhuizen een overeenkomst getekend die voor zover hier van belang inhoudt:
- [..]

overwegende dat:

- De auteursrechthebbende in principe instemt met het opnemen van citaten uit tot dusver ongepubliceerde teksten van Gerard Reve in het werk van de biograaf, maar dat hij hierbij een voorbehoud maakt terzake citaten waarin sprake is van privé-financiën of waarin derden worden gekwetst,

[..]

komen in goed onderling vertrouwen het volgende overeen:

1. Op basis van zijn lezing van het eerste deel van de Biografie verlaat de auteursrechthebbende zich voor *het twee deel ervan* op het oordeel van de uitgever, dat dit geen citaten uit tot dusver ongepubliceerde teksten van Gerard Reve bevat waarin sprake is van privé-financiën of waarin derden worden gekwetst, en verleent de uitgever toestemming dit tweede deel te publiceren in de vorm waarin het door de biograaf is aangeleverd,
2. Aan zijn instemming als onder 1. vermeld verbindt de auteursrechthebbende de voorwaarde - welke de uitgever aanvaardt - van inzage vooraf voor *in het derde deel* terzake financiën en privé personen op te nemen citaten uit niet eerder gepubliceerd werk van Gerard Reve, en hij is bovendien gerechtigd om te eisen dat daarin voorkomende, door hem aan te wijzen personen, voor zover nodig onherkenbaar zullen worden gemaakt.
3. De uitgever zal de Bezige Bij (uitgeverij van de werken van Gerard Reve) tijdig op de hoogte stellen van de verschijningsdatum van het eerste deel van de de biografie (en volgende delen), opdat de Bezige Bij haar eigen maatregelen kan nemen ter bevordering van de verkoop van de werken van Gerard Reve.

[..]

2.8. Op of omstreeks 15 oktober 2010 heeft Schafthuizen via Van Oorschot een typoscript van deel 3 van de Biografie ontvangen.

2.9. Op 20 oktober 2010 heeft Schafthuizen telefonisch contact gehad met Maas. In dat telefoongesprek, dat door Maas is opgenomen, wordt een aantal van de bezwaren van Schafthuizen tegen de voorliggende tekst besproken en wordt afgesproken dat hij zijn terzake doende aantekeningen in een tweede uitdraai zal overbrengen en deze aan Van Oorschot zal zenden.

2.10. Op 25 oktober 2010 heeft Schafthuizen aan Van Oorschot en Maas als volgt geschreven:

Beste Wouter en Nop,

Hierbij stuur ik jullie de nagelezen uitdraai van Deel 3 "Kroniek van een schuldig leven" De late Jaren 1975 – 2006 geschreven door Nop Maas.

De confrontatie van de tekst hebben mij erg aangepakt en heb het gelezen met een zo groot mogelijke afstand van het feit dat het een partnerschap betreft gedurende ruim 30 jaren.

Ik heb dan ook 2 regels toegepast:

1) wat met zwarte of blauwe pen onderstreept, doorgestreepte of doorkruisde, cijfers, namen of teksten betreft dat deze niet gebruikt of afgedrukt mogen worden in het te verschijnen boek.

2) wat de met geel onderstreept, doorgestreepte of doorkruisde cijfers, namen of teksten betreft daar wil ik verandering of toelichting over geven indien jullie dat wensen zoniet dan

verval deze in bovenstaande regels en wel dat deze niet gebruikt of afgedrukt mogen worden.
[..]

2.11. Bij brief van 28 oktober 2010 heeft Van Oorscot aan Schafthuizen een overeenkomst ter tekening gestuurd die, voor zover van belang, inhoudt:

[..]

overwegende dat:

- de auteursrechthebbende vooraf inzage heeft gekregen in het *derde* deel van de biografie en dat de uitgever daarmee heeft gehandeld conform punt 2 van de door beiden gesloten overeenkomst van 18 december 2009,
- de auteursrechthebbende in dit derde deel heeft aangegeven welke passages hij geschrapt wenst te zien.
- de uitgever garandeert dat al deze passages geschrapt zullen worden,
- met deze garantie voor de auteursrechthebbende geen beletsel meer bestaat tegen publicatie van de alsdan te realiseren tekst,

komen in goed onderling vertrouwen het volgende overeen:

1. Op basis van voornoemde garantie van de uitgever gaat de auteursrechthebbende akkoord met publicatie van de aldus door hem geaccordeerde versie van deel drie van de biografie
2. De auteursrechthebbende stemt tevens in met publicatie van tot dusver ongepubliceerde tekstfragmenten van Gerard Reve die naar zijn oordeel niet behoeven te worden geschrapt,
3. De uitgever zal De Bezige Bij (uitgeverij van de werken van Gerard Reve) tijdig op de hoogte stellen van de verschijningsdatum van het derde deel van de biografie, opdat De Bezige Bij haar eigen maatregelen kan nemen ter bevordering van de verkoop van de werken van Gerard Reve.

De betreffende overeenkomst is door Schafthuizen niet getekend.

2.12. In een uitgebreid telefoongesprek op 29 oktober 2010 hebben Maas en Schafthuizen de door Schafthuizen in het typoscript geel gemarkeerde passages besproken. Dat telefoongesprek eindigt als volgt:

[..]

Nou ja, Nop (de rechtbank begrijpt Maas).

Dan zijn we er volgens mij uit

Ja, nou dat is geweldig, joh. Nou, ik ben erg blij dat jij het, dat jij, ik kan me wel voorstellen dat er veel dingen waarvan je zegt van goh dat had ik er graag in gewild, maar ik, ja, ik vind het heel fijn dat jij en ook Wouter, weet je wel, toch wel respect hebben met mijn situatie gewoon, dat het, ja, gewoon emotioneel ook, ja, niet kan, weet je wel. Dus ik dus echt.. en ik zeg het, ik heb echt alles zo goed mogelijk gelezen, ja, ik heb heel veel zaken die ik er ook liever niet in wil gewoon zeker laten staan natuurlijk, omdat ze gewoon zo zijn ook. En ik vind daar, en ja, ook horen ook in het boek, dus wat dat betreft ja, vind ik het heel fijn dat we toch met elkaar overeenstemming hebben gehad, dat dus ja, die dingen er gewoon niet in geschreven worden.

[..]

Nop, heel veel dank voor de aandacht ook en ik ben erg blij dat het toch allemaal zo, ja zo respectvol wederzijds verlopen is, weet je.

2.13. In een telefoongesprek van 2 november 2010 tussen Schafthuizen en Maas heeft Schafthuizen onder meer en voor zover van belang gezegd:

He, dus, nou ja, ik heb nog Wouter (de rechtbank begrijpt Van Oorscot) gesproken om ja te zeggen dat het dus allemaal goed verlopen was met die geel doorgestreepte, ja passages en bedragen en toestanden weet je wel.

[..] dat het toch ook prettig is voor iedereen dat het dus ja gewoon allemaal op tijd naar de drukker kan

2.14. In een telefoongesprek van 8 november 2010 tussen Schafthuizen en Maas heeft Schafthuizen onder meer en voor zover van belang gezegd:

Maar ja, ik ben blij, weet je wel, dat jij dus gewoon het accepteert, , Nop van wat ik wilde veranderen, weet je wel, en ja, nu moet het maar naar de zetter toe, hè. [.]

2.15. Bij brief van 8 november 2010 heeft Van Oorscot Schafthuizen opnieuw een overeenkomst ter tekening doen toekomen.
De inhoud van die overeenkomst is identiek aan de overeenkomst die door Van Oorscot op 28 oktober 2010 aan Schafthuizen is toegestuurd, met dien verstande dat artikel 3 van de overeenkomst is vervangen door de tekst:

3. Auteursrechthebbende krijgt een eerste drukproef ter controle toegestuurd, waarop hij per omgaand zal reageren.

Ook deze overeenkomst is door Schafthuizen niet getekend.

2.16. Bij brief van 12 november 2010 heeft Van Oorscot de drukproef van deel 3 van de Biografie aan Schafthuizen doen toekomen.

2.17. Op 16 november 2010 heeft Schafthuizen telefonisch aan Van Oorscot laten weten dat hij geen toestemming geeft tot het publiceren van citaten uit ongepubliceerd werk van Reve in Deel 3 van de Biografie. Bij brief van 19 november 2010 heeft Schafthuizen aan Uitgeverij Van Oorscot geschreven dat hij:

geen toestemming geef[t] ongepubliceerde citaten, fragmenten brieven, gedichten en (of) andere geschriften van de hand van Gerard Reve in de door jou voorgenomen uitgave [..] te publiceren dus uit te geven
[..]”

3. Het geschil

In conventie

3.1. Schafthuizen heeft gevorderd dat het de rechtbank behage bij vonnis, voor zoveel mogelijk, uitvoerbaar bij voorraad:

-
- A. gedaagden, gezamenlijk en ieder afzonderlijk, met onmiddellijke ingang te verbieden het derde deel van de in deze dagvaarding bedoelde Biografie, of onderdelen daarvan, uit te geven, te publiceren en/of anderszins openbaar te maken, te verveelvoudigen en/of te verspreiden;
- B. gedaagden, gezamenlijk en ieder afzonderlijk, met onmiddellijke ingang te verbieden om ongepubliceerde werken van Gerard Reve, of onderdelen daarvan, op enigerlei wijze openbaar te maken, te verveelvoudigen;
- C. gedaagde sub 1 te gebieden om, uiterlijk binnen zeven dagen na het in deze te wijzen vonnis, aan de raadslieden van eiser te doen te komen een juiste en volledige opgave van:
- i. het aantal geproduceerde c.q. gedrukte exemplaren van het derde deel van de Biografie en van eventuele voorpublicaties daarvan;
 - ii. het aantal een derden verkochte en/of geleverde exemplaren van het derde deel van de Biografie en van eventuele voorpublicaties daarvan, met opgave van de daarbij gehanteerde verkoopprijzen;
 - iii. de bruto alsmede de netto winstmarge van gedaagde sub 1 in verband de verkoop van het derde deel van de Biografie;
 - iv. de volledige voorraad van het derde deel van de Biografie in het bezit van gedaagde sub 1;

welke opgave door een registeraccountant gecertificeerd dient te zijn, en vergezeld is van alle benodigde bescheiden (in- en verkoopfacturen, etcetera), om de juistheid en volledigheid van de opgave te kunnen staven;

- D. gedaagde sub 1 ('Uitgever Van Oorschot') te gebieden om, uiterlijk binnen drie dagen na betekening van het in deze te wijzen vonnis, alle benodigde maatregelen te treffen om de reeds uitgeleverde (papieren dan wel digitale) exemplaren van het derde deel van de Biografie en/of voorpublicaties daarvan, met onmiddellijke ingang uit de handel te nemen en verdere verspreiding daarvan te verkomen, waaronder begrepen het uitvoeren van een recall onder alle boekhandels, wederverkopers, bibliotheken en andere derden waaraan exemplaren zijn geleverd en/of ter beschikking gesteld en/of die deze publicaties aanbieden voor (weder)verkoop, verhuur of inzage. Deze recall dient te worden uitgevoerd door middel van een door Uitgeverij Van Oorschot te versturen schriftelijk verzoek aan alle in de vorige zin bedoelde derden, waarin de Uitgeverij elk van hen verzoekt de reeds geleverde exemplaren van de Biografie en/of voorpublicaties daarvan onmiddellijk aan haar terug te leveren en de verdere verspreiding te staken, onder aanbieding van restitutie van het door Uitgeverij bij de betreffende derden in rekening gebrachte aankoopbedrag, en onder mededeling dat door de Rechtbank Amsterdam in het in deze te wijzen vonnis is geoordeeld dat met dit deel van de Biografie inbreuk wordt gemaakt op de auteursrechten van eiser en/of dat daarmee inbreuk wordt gemaakt op zijn persoonlijke levenssfeer en dat de publicatie en verdere verspreiding tevens in strijd is met de Wet Bescherming persoonsgegevens en derhalve door de rechtbank aan gedaagden een publicatieverbod is opgelegd. Dit bericht dient door Uitgeverij van Oorschot te worden verstuurd in neutrale bewoordingen, zonder nadere aanvulling of commentaar, en op haar normale briefpapier, in normaal (gebruikelijk) lettertype en normale (gebruikelijke) briefopmaak;

-
- E. gedaagde sub 1 te gebieden om, uiterlijk binnen drie dagen na betekening van het in deze te wijzen vonnis, een volledige en goed leesbare kopie van alle verstuurd brieven als bedoeld onder C, aan de raadslieden van eiser ter beschikking te stellen;
- F. gedaagde sub 1 te gebieden om, uiterlijk binnen zeven dagen na het in deze te wijzen vonnis, de resterende voorraad van het derde deel van de Biografie, en van voorpublicaties daarvan, op eigen kosten te vernietigen, onder toezicht van een deurwaarder, waarbij binnen dezelfde termijn een afschrift van het proces-verbaal van de deurwaarder inzake de vernietiging aan de raadslieden van eiser zal worden overgelegd;
- G. te bepalen dat door elke gedaagde een onmiddellijk opeisbare dwangsom zal worden verbeurd van 50.000 euro voor elke keer dat de betreffende gedaagde in strijd handelt met een van de onder A. t/m F. genoemde veroordelingen en voor elke dag dat deze overtreding voortduurt;
- H. gedaagden hoofdelijk te veroordelen om binnen twee weken na betekening van het in deze te wijzen vonnis aan eiser te voldoen de volledige door eiser geleden en nog te lijden schade ten gevolge van de onrechtmatige openbaarmaking, verveelvoudiging en/of verspreiding van werken als bedoeld onder A. en B. van dit petitum, te vermeerderen met wettelijke rente vanaf de datum van de dagvaarding tot aan de dag van algehele voldoening;
- I. gedaagde sub 1 te veroordelen om uiterlijk binnen twee weken na betekening van het in deze te wijzen vonnis aan eiser af te dragen alle winst die door gedaagde sub 1 is genoten in verband met de verhandeling van het derde deel van de Biografie zonder toestemming van eiser ex artikel 27a Auteurswet;
- J. gedaagden hoofdelijk te veroordelen om binnen twee weken na betekening van het in deze te wijzen vonnis aan eiser te voldoen de volledige door eiser geleden en nog te lijden schade ten gevolge van de onrechtmatige openbaarmaking, verveelvoudiging en/of verspreiding van werken als bedoeld onder A. en B. van dit petitum, te vermeerderen met wettelijke rente vanaf de datum van de dagvaarding tot aan de dag van algehele voldoening;
- K. gedaagden hoofdelijk te veroordelen tot terugbetaling van de proceskosten die door eiser op grond van de veroordeling ex artikel 1019h Rv in het arrest van 26 juni 2012 van het Hof Amsterdam onverschuldigd aan gedaagden zijn betaald;
- L. gedaagden hoofdelijk te veroordelen om binnen zeven dagen na betekening van het in deze te wijzen vonnis, de door eiser gemaakte gerechtskosten en andere kosten te vergoeden, waaronder begrepen de volledige kosten van juridische bijstand, als bedoeld om artikel 1019h Rv;
- 3.2. Van Oorschot c.s. voert verweer.
- 3.3. Op de stellingen van partijen zal waar nodig bij de beoordeling worden in gegaan.

4. De beoordeling

4.1. Aan zijn vorderingen legt Schaffhuizen samengevat ten grondslag dat het derde deel van de Biografie is gepubliceerd zonder zijn toestemming althans dat een eventuele gegeven toestemming niet de uitdrukking is geweest van zijn wil, omdat hij handelde onder invloed van een stoornis in zijn geestvermogens.

Als auteursrechthebbende op het werk van Reve was hij bevoegd het gebruik van a. ongepubliceerd werk van Reve en b. gepubliceerd werk van Reve toe te staan of niet.

Als betrokkene in de zin van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) heeft hij daarnaast de bevoegdheid te verhinderen dat zijn persoonsgegevens zonder zijn toestemming worden verwerkt in een bestand, aldus nog steeds Schafthuizen.

Toestemming ongepubliceerd werk?

4.2. De rechtbank zal eerst onderzoeken of Schafthuizen aan Van Oorscot c.s. toestemming heeft verleend voor het gebruik van ongepubliceerd werk van Reve in het derde deel van de Biografie.

Bij de beoordeling daarvan is van belang welke uitingen partijen hebben gedaan en welke betekenis partijen daaraan in de gegeven omstandigheden redelijkerwijze mochten toekennen.

4.3. Een belangrijk deel van de stellingen van Van Oorscot c.s. is gegrond op hetgeen in telefoongesprekken tussen Maas en Schafthuizen aan de orde is gekomen. Maas heeft die telefoongesprekken buiten medeweten van Schafthuizen opgenomen en Van Oorscot c.s. verwijst veelvuldig naar de transcripties van die telefoongesprekken.

Schafthuizen heeft aangevoerd dat het opnemen van de telefoongesprekken zonder zijn medeweten onrechtmatig is geweest en dat die opnamen daarom als bewijsmateriaal moet worden uitgesloten.

Volgens het door Schafthuizen aangehaalde arrest van de Hoge Raad van 16 oktober 1987 (LJN: AC9997) wettigt de omstandigheid dat een telefoongesprek zonder toestemming en/of medeweten van een der gesprekspartners op een band is opgenomen, slechts onder bijkomende omstandigheden de slotsom dat in een burgerlijk geding tegen die gesprekspartner de opname niet mag worden gebruikt als bewijs van de inhoud van het gesprek. Schafthuizen heeft aangevoerd dat zich bijzondere omstandigheden voordeden te weten dat de gesprekken die zijn opgenomen geen zakelijk karakter hadden.

In het arrest van Hoge Raad van 07 februari 1992 (LJN: ZC0500) overweegt de Hoge Raad dat de enkele omstandigheid dat gesprekken "niet in de zakelijke sfeer" zijn gevoerd onvoldoende is om (het gebruik van) zonder medeweten van een van partijen gemaakte telefoonopnamen als bewijs onrechtmatig te oordelen.

Overigens kan worden opgemerkt dat de gesprekken tussen Maas en Schafthuizen niet ieder zakelijk karakter kan worden ontzegd. Zij gingen er immers juist over welke passages uit het ongepubliceerde werk van Reve voor gebruik in aanmerking kwamen.

Van de zijde van Schafthuizen is verder onvoldoende gesteld om het gebruik van de telefoonopnames als bewijsmiddel uit te sluiten.

Verder geldt dat Schafthuizen niet heeft bestreden dat de inhoud van de gesprekken overeenstemde met hetgeen van de zijde van Van Oorscot c.s. daarover is gesteld.

De door Van Oorscot c.s. als transcripties in het geding gebrachte weergave van de gesprekken kan daarom als vaststaand worden aangenomen.

4.4. In de in de vaststaande feiten onder 2.6 en 2.7 opgenomen overeenkomsten is in de considerans telkens bevestigd dat Schafthuizen in principe toestemming verleent voor het gebruik van ongepubliceerd werk in de Biografie, maar dat aan die toestemming voorwaarden zijn verbonden ten aanzien van privéfinanciën en ten aanzien van passages die voor derden kwetsend zouden zijn.

Met betrekking tot de delen één en twee van de Biografie is in het lichaam van die overeenkomsten telkens vastgelegd dat de auteursrechthebbende zich verlaat op het oordeel van de uitgever dat die delen geen citaten uit tot dusver ongepubliceerde teksten van Reve bevatten

waarin sprake is van privéfinanciën of waarin derden worden gekwetst, en dat Schafthuizen de uitgever toestemming verleent het betreffende deel te publiceren in de vorm waarin het door de biograaf is aangeleverd.

In de overeenkomst ten aanzien van het tweede deel is voorts opgenomen:

“dat de auteursrechthebbende aan zijn instemming als onder 1 vermeld de voorwaarde verbindt van inzage vooraf voor in het derde deel terzake financiën en privé personen op te nemen citaten uit niet eerder gepubliceerd werk van Reve en dat hij gerechtigd is om te eisen dat daarin voorkomende, door hem aan te wijzen personen, voor zover nodig onherkenbaar worden gemaakt”.

Hoewel naar de letter gelezen de hiervoor cursief opgenomen voorwaarde een voorwaarde is die is verbonden aan de toestemming voor de publicatie van het tweede deel van de Biografie, nu wordt verwezen naar de toestemming “als onder 1 vermeld” is de rechtbank met Van Oorscot c.s. van oordeel dat een redelijke uitleg van de overeenkomst slechts kan betekenen dat toestemming wordt verleend voor het publiceren van het derde deel van de Biografie als aan de gestelde voorwaarden wordt voldaan. De betreffende voorwaarden hebben immers uitsluitend betrekking op toezicht op de inhoud van deel drie van de Biografie.

4.5. Van Oorscot c.s. heeft aan het eerste gedeelte van de gestelde voorwaarden voldaan door aan Schafthuizen het typoscript te doen toekomen.

Bij zijn brief van 25 oktober 2010 heeft Schafthuizen de ontvangst van het typoscript bevestigd en het met zijn aantekeningen teruggestuurd. Hij heeft met blauw en zwart aangegeven welke passages hij in ieder geval geschrapt wil zien en met geel de passages waarover hij nog nader overleg met Van Oorscot c.s. wenst te hebben.

In daarop volgende telefoongesprekken met Maas is afgesproken welke geel aangegeven passages alsnog geschrapt worden c.q. gehandhaafd blijven of worden aangepast.

Aan alle verzoeken van Schafthuizen is door Van Oorscot c.s. voldaan.

Op zijn verzoek is vervolgens aan Schafthuizen een tekst verstrekt waarin de door hem aangegeven passages aan zijn wensen waren aangepast en in het telefoongesprek van 8 november 2012 met Maas verklaart hij:

“Maar ja, ik ben blij, weet je wel, dat jij dus gewoon het accepteert, Nop, van wat ik wilde veranderen, weet je en ja, nu moet het maar naar de zetter toe, hè.”

Die uitlating kan bezwaarlijk anders worden gelezen dan dat Schafthuizen toestemming geeft het derde deel van de Biografie uit te geven in de op zijn aanwijzingen aangepaste vorm.

Enig voorbehoud bijvoorbeeld ten aanzien van het registers of de fotokaternen is niet gemaakt.

Onbestreden is door Van Oorscot c.s. gesteld dat Schafthuizen nadien nog telefonisch contact heeft gehad met Uitgeverij Van Oorscot en nog een aantal kleine wijzigingen heeft doorgegeven.

Op 12 november 2013 is door Van Oorscot aan Schafthuizen een drukproef gestuurd. Onbestreden is dat in de drukproef alle door Schafthuizen eerder gevraagde aanpassingen zijn doorgevoerd.

Naar het oordeel van de rechtbank is daarmee aan alle voorwaarden die in de overeenkomst van 18 december 2009 aan de toestemming voor het gebruik van ongepubliceerd werk in deel drie van de Biografie zijn gesteld voldaan en is die toestemming daarmee verkregen.

Toestemming gepubliceerd werk?

4.6. Nu Schafthuizen op geen moment ten aanzien van het gepubliceerd werk van Reve enig voorbehoud heeft gemaakt is de rechtbank van oordeel Van Oorscot c.s. er van uit mocht gaan dat, voor zover nodig, de toestemming van Schafthuizen niet alleen betrekking had op ongepubliceerd werk, maar ook op gepubliceerd werk. Dat geldt te meer nu Schafthuizen, zoals door Van Oorscot c.s. onweersproken is gesteld, bij het schrappen van passages ook in citaten van gepubliceerd werk heeft geschrapt en daarbij ook delen van gepubliceerd werk heeft laten staan. Hij kan dus niet onwetend zijn geweest dat er in de Biografie ook werd geciteerd uit gepubliceerd werk. In ieder geval heeft Schafthuizen onvoldoende gesteld om zijn stelling dat de geciteerde gedeelten de grenzen van het citaatrecht van artikel 15a van de Auteurswet zouden overstijgen aannemelijk te maken.

4.7. De omstandigheid dat Van Oorscot c.s. nadien nog heeft gepoogd Schafthuizen te bewegen schriftelijk toestemming te verlenen voor het gebruik van het werk van Reve in de Biografie kan niet tot de conclusie leiden dat Schafthuizen nog geen toestemming had verleend.

Wilsgebrek?

4.8. Schafthuizen heeft gesteld dat hij zijn eventuele toestemming heeft gegeven onder invloed van een geestelijke stoornis, waardoor hij belet werd in een redelijke waardering van zijn belangen. Ter onderbouwing van zijn stelling heeft Schafthuizen een verklaring overgelegd van Dr. Ph. Van Peteghem, neuropsychiater - criminoloog. Die verklaring houdt in dat Schafthuizen in de periode 31 oktober 2001 tot 25 november 2009 bij Van Peteghem onder behandeling is geweest wegens een majeure depressieve stemmingstoornis, dat hij in die periode niet in staat was belangrijke beslissingen te nemen en dat deze toestand minstens tot 31 december 2010 heeft aangehouden. Voorts heeft Schafthuizen een afschrift overgelegd van een interview met hem in de Volkskrant van 21 maart 2009 waarin hij onder meer over zijn depressie spreekt.

4.9. Van Oorscot c.s. heeft betwist dat de door Schafthuizen overgelegde bewijsstukken voldoende zijn om aannemelijk te maken dat Schafthuizen leed aan een stoornis die hem belette zijn belangen te waarderen. Van Oorscot c.s. wijst er daarbij op dat de deskundige die een verklaring heeft overgelegd Schafthuizen niet meer behandelde in de periode waarin de betwiste wilsverklaringen zijn afgelegd en dat niet duidelijk is waarop de deskundige zijn oordeel baseert dat die wilsonbekwaamheid ook nog heeft voortgeduurd na dat hij de behandeling had gestaakt. Voorts stelt Van Oorscot c.s. dat - zo er al sprake was van een wilsgebrek bij Schafthuizen dat hem verhinderde zijn belangen te waarderen - dat wilsgebrek aan Van Oorscot c.s. niet kan worden tegengeworpen, omdat een eventueel wilsgebrek voor Van Oorscot c.s. niet kenbaar was en ook niet kenbaar hoefde te zijn.

4.10. De rechtbank kan in het midden laten of er bij Schafthuizen sprake was van een met zijn wil niet overeenstemmende verklaring als gevolg van een geestelijke stoornis die hem belette zijn belangen redelijk te waarderen. Naar het oordeel van de rechtbank heeft Van Oorscot c.s. voldoende aannemelijk gemaakt dat een eventueel wilsgebrek niet kenbaar was en ook niet kenbaar hoefde te zijn.

De omstandigheid dat iemand aan een depressie lijdt zoals uit het interview met de Volkskrant naar voren komt is immers als zodanig geen aanwijzing dat iemand niet in staat is zijn belangen naar behoren te waarderen.

Van Oorschoot c.s. heeft onweersproken gesteld dat Schafthuizen in de periode vanaf 2001, eerst als zaakwaarnemer voor Reve en nadien als diens erfgenaam, tal van overeenkomsten heeft gesloten ter zake de exploitatie van het werk van Reve en dat uit niets naar voren is gekomen dat hij bij het sluiten van die overeenkomsten niet in staat was zijn belangen c.q. de belangen van Reve behoorlijk te waarderen.

4.11. Schafthuizen heeft aangevoerd dat de rechtshandeling voor hem nadelig was, nu er tegenover de toestemming om de werken van Reve te gebruiken geen geldelijke vergoeding stond. Naar Van Oorschoot c.s. onbetwist heeft gesteld, staat daar echter tegenover dat de publicatie van de Biografie de belangstelling voor het oeuvre van Reve zal vergroten, zodat aangenomen mag worden dat de verkoop van de reguliere uitgaven zal stijgen. Daarbij heeft Schafthuizen een rechtsreeks belang. Dat dit belang ook door Schafthuizen is gezien en dus kennelijk is meegewogen blijkt uit de overeenkomsten van 5 maart 2009 en 18 december 2009, genoemd in r.o. 2.6 en 2.7, waarin onder 3 is opgenomen de verplichting van de Uitgeverij Van Oorschoot om uitgeverij de Bezige Bij, de uitgever van het werk van Reve, tijdig op de hoogte te stellen van het verschijnen van de verschillende delen van de Biografie op dat deze maatregelen kan nemen ter bevordering van de verkoop van de werken van Reve. Er kan dus niet gezegd worden dat de toestemming voor de uitgave van de Biografie, zonder dat daar een directe geldelijke vergoeding tegenover stond, voor Schafthuizen zonder meer nadelig was.

4.12. Uit voorgaande volgt dat door Schafthuizen aan Van Oorschoot c.s. toestemming is verleend voor het gebruik van ongepubliceerd en gepubliceerd werk van Reve in het derde deel van de Biografie en dat hij zich ten aanzien van die toestemming niet kan beroepen op een wilsgebrek.

Wet bescherming persoonsgegevens

4.13. Tot slot heeft Schafthuizen zijn vordering tot een verbod op de uitgave van de Biografie doen steunen op de stelling dat de uitgave in strijd is met de Wbp. De rechtbank zal in dat kader allereerst moeten vaststellen of (deel drie van) de Biografie valt binnen de werking van de Wbp.

Dat hetgeen omtrent Schafthuizen in de Biografie is vermeld persoonsgegevens zijn lijdt geen twijfel. Hij wordt met name genoemd.

Vervolgens is de vraag of de Biografie een bestand is in de zin van de Wbp. De Wbp definieert in artikel 1 sub c een bestand als :

elk gestructureerd geheel van persoonsgegevens, ongeacht of dit geheel van gegevens gecentraliseerd is of verspreid is op een functioneel of geografisch bepaalde wijze, dat volgens bepaalde criteria toegankelijk is en betrekking heeft op verschillende personen;

Nu de Biografie een gestructureerde hoeveelheid gegevens betreft die op verschillende personen betrekking heeft en deze toegankelijk is door middel van een personenregister, (het 'Register op personen, periodieken en radio- en tv-programma's', achterin het boek opgenomen) is sprake van een bestand in de zin van de Wbp.

Artikel 3, eerste lid, Wbp bepaalt dat de wet niet van toepassing is op de verwerking van persoonsgegevens uitsluitend voor journalistieke, artistieke of literaire of doeleinden.

Niet betwist is dat de Biografie als literair of journalistiek werk onder de uitzondering van artikel 3 Wbp valt.

Die uitzondering is echter weer niet van toepassing op het eerste hoofdstuk en op de artikelen 6 tot en met 11, 13 tot en met 15, 25 en 29 van de Wbp, zodat verwerking van persoonsgegevens in zo'n literair of journalistiek werk toch dient te voldoen aan het in die artikelen gestelde.

Schafthuizen beroept zich in de eerste plaats op de artikelen 23 jo. 16 Wbp. Aangezien deze artikelen echter niet gelden voor de Biografie, nu ze niet worden genoemd in artikel 3, eerste lid, Wbp, faalt dit beroep.

Artikel 8 Wbp, waarop Schafthuizen zijn vordering tevens grondt is wel van toepassing. Artikel 8 Wbp bepaalt:

Persoonsgegevens mogen slechts worden verwerkt indien:

- a. de betrokkene voor de verwerking zijn ondubbelzinnige toestemming heeft verleend;
- b. de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is, of voor het nemen van precontractuele maatregelen naar aanleiding van een verzoek van de betrokkene en die noodzakelijk zijn voor het sluiten van een overeenkomst;
- c. de gegevensverwerking noodzakelijk is om een wettelijke verplichting na te komen waaraan de verantwoordelijke onderworpen is;
- d. de gegevensverwerking noodzakelijk is ter vrijwaring van een vitaal belang van de betrokkene;
- e. de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak door het desbetreffende bestuursorgaan dan wel het bestuursorgaan waaraan de gegevens worden verstrekt, of
- f. de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de verantwoordelijke of van een derde aan wie de gegevens worden verstrekt, tenzij het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene, in het bijzonder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, prevaleert.

4.14. Met Schafthuizen is de rechtbank van oordeel dat van ondubbelzinnige toestemming zijnerzijds als bedoeld in artikel 8 onder a Wbp geen sprake is geweest. In geen van de contacten die er tussen Schafthuizen en Van Oorscot c.s. zijn geweest is op enig moment de toestemming voor de verwerking van persoonsgegevens in de zin van de Wbp aan de orde gesteld.

De voorwaarden die in artikel 8 Wbp aan de verwerking van persoonsgegevens zijn gesteld zijn echter niet cumulatief, maar alternatief. Dat betekent dat als aan maar één van de voorwaarden is voldaan de gegevens mogen worden verwerkt.

De voorwaarden onder b t/m e spelen in deze zaak geen rol.

Beoordeeld moet worden of de voorwaarde onder f van toepassing is en Van Oorscot c.s. op die grond tot verwerking van de persoonsgegevens van Schafthuizen bevoegd was.

Niet in geschil is dat Van Oorscot c.s. moet worden aangemerkt als de verantwoordelijke in de zin van artikel 1 onder d Wbp. De vraag is dan enerzijds of de gegevensverwerking in de Biografie "noodzakelijk is voor de behartiging van zijn gerechtvaardigde belangen" en anderzijds of het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van Schafthuizen, in het bijzonder zijn recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, niet prevaleert.

Het belang van Van Oorscot c.s. is het belang van de publicatie van de Biografie. De Biografie is een uitingsvorm die in artikel 10 van het Europees Verdrag tot bescherming van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) een bijzonder bescherming heeft gekregen.

Dat door de publicatie op de persoonlijke levenssfeer van Schafthuizen inbreuk wordt gemaakt kan evenmin worden betwist. De Biografie bevat, naar Schafthuizen onvoldoende

weersproken heeft gesteld (en door het door Van Oorschot c.s. ter griffie gedeponeerde exemplaar van de Biografie wordt bevestigd), tal van Schafthuizen hoogst persoonlijke betreffende passages.

Schafthuizen kan op de voet van artikel 8 EVRM dan ook aanspraak maken op respect voor zijn privéleven.

De rechtbank zal derhalve een belangenafweging hebben te maken om vast te stellen welk belang hier prevaleert.

4.15. Zoals door Van Oorschot c.s. onweersproken is gesteld, is een deel van de in de Biografie genoemde privéaspecten van het leven van Schafthuizen reeds eerder door met zijn medeweten gepubliceerde werken aan de openbaarheid prijsgegeven. Terecht heeft Schafthuizen daar tegenover gesteld dat die publicaties door Reve of hemzelf werden gecontroleerd en dat hij het daarbij zelf in de hand had om te bepalen welke aspecten van zijn privéleven naar buiten kwamen en in welke context dat gebeurde. Die enkele omstandigheid is dan ook niet voldoende om de belangenafweging naar het belang van Van Oorschot c.s. te doen doorslaan.

Uit hetgeen de rechtbank hiervoor met betrekking tot de toestemming tot het gebruik van de ongepubliceerde werken van Reve heeft overwogen komt naar voren dat Schafthuizen de gelegenheid heeft gehad om de tekst van deel drie van de Biografie in zijn geheel vooraf in te zien en daarbij al die passages te schrappen die hem onwelgevallig waren. Hij heeft dus ook ten aanzien van deel drie van de Biografie de gelegenheid gehad controle te houden over wat er met betrekking tot zijn privéleven in zou worden opgenomen.

Dat betekent naar het oordeel van de rechtbank dat met zijn te respecteren belangen in voldoende mate rekening is gehouden en in de thans te maken afweging het belang van Schafthuizen niet meer prevaleert boven het belang van Van Oorschot c.s.

4.16. Op grond van bovenstaande overwegingen is de rechtbank van oordeel dat het beroep van Schafthuizen op de Wbp, als grondslag voor zijn vordering tot verbod op de uitgave van de Biografie, faalt.

4.17. Uit al het voorgaande volgt dat de vorderingen van Schafthuizen zullen worden afgewezen. Dat geldt ook voor de vordering onder K tot vergoeding van de proceskosten uit het hoger beroep van het kort geding, reeds omdat de rechtbank net als het Hof tot de conclusie komt dat er geen aanleiding voor een verbod bestaat, zodat er geen grond is de betaling van die proceskosten als onverschuldigd aan te merken.

4.18. Schafthuizen zal als de in het ongelijk gestelde partij in de proceskosten worden veroordeeld. Voor zover de vorderingen van Schafthuizen zijn gegrond op het auteursrecht is sprake van een vordering tot handhaving van een recht van intellectuele eigendom als bedoeld in artikel 1019 Wetboek van Rechtsvordering (Rv), zodat op de voet van artikel 1019h Rv Van Oorschot c.s. aanspraak heeft op vergoeding van redelijke en evenredige gerechtskosten en andere kosten.

Voor zover de vorderingen van Schafthuizen zijn gegrond op andere gronden gelden de gewone regels voor de begroting van proceskosten.

Bij akte van 23 januari 2013 heeft Van Oorschot c.s. de proceskosten gespecificeerd. Voor het geval de rechtbank voor de gehele procedure toepassing zou geven aan artikel 1019h Rv berekent Van Oorschot c.s. de proceskosten voor Uitgeverij Van Oorschot op € 22.979,93 en voor Maas op € 26.167,48, waarbij in de kosten voor Maas de BTW is begrepen, nu hij geen ondernemer is.

Subsidiair voor het geval de rechtbank artikel 1019h Rv niet zou willen toepassen op dat deel van het verweer dat betrekking heeft op de vorderingen die niet hun grondslag vinden in het auteursrecht, heeft Van Oorscot c.s. de proceskosten voor Uitgeverij Van Oorscot berekend op € 21.341,73 en voor Maas op (de rechtbank leest) € 24.824,09.

De rechtbank zal van de laatst genoemde cijfers uitgaan nu de rechtbank enerzijds van oordeel is dat alleen de proceskosten die zien op dat deel van de procedure dat betrekking heeft op het auteursrecht voor vergoeding op de voet van 1019h Rv in aanmerking komen en anderzijds de omvang van de door Van Oorscot c.s. berekende kosten niet door Schafthuizen is betwist.

In die bedragen zijn, zo blijkt uit de bijgevoegde declaraties, het griffierecht en de deurwaarderskosten begrepen.

In reconventie

5. De vordering

5.1. Van Oorscot c.s. vordert dat de rechtbank:

a. Schafthuizen veroordeelt tot betaling van € 8.963,55 te vermeerderen met wettelijke rente vanaf 26 juni 2012 tot aan de dag van betaling,
en

b. Schafthuizen - voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad – veroordeelt in de kosten van het geding, waaronder begrepen de volledige kosten van rechtsbijstand op grond van artikel 1019h Rv.

6. De beoordeling

6.1. Van Oorscot c.s. grondt zijn vordering op de omstandigheid dat Van Oorscot c.s. bij kortgedingvonnis van 16 juni 2011 is veroordeeld in de proceskosten tot een bedrag van € 8.963,55, dat zij aan die kostenveroordeling heeft voldaan, maar dat de beslissing van de kortgedingrechter in hoger beroep is vernietigd. Daarmee is de betaling onverschuldigd geworden.

6.2. Tegen de vordering is geen verweer gevoerd. De hoofdvordering komt de rechtbank ook niet onrechtmatig of ongegrond voor, zodat deze voor toewijzing in aanmerking komt.

6.3. Ten aanzien van de gevorderde wettelijke rente merkt de rechtbank op dat wettelijke rente eerst verschuldigd is vanaf het moment dat de schuldenaar in verzuim is. Met betrekking tot de vordering uit onverschuldigde betaling geldt dat het verzuim zonder ingebrekestelling ingevolge artikel 6: 205 BW slechts intreedt indien de ontvanger het onverschuldigd betaalde te kwader heeft aangenomen. Nu Schafthuizen de betaling heeft aanvaard op basis van een vonnis dat ten gevolge van een latere beslissing in hoger beroep rechtskracht heeft verloren, kan niet gezegd worden dat Schafthuizen te kwader trouw was. Dat Schafthuizen door Van Oorscot c.s. voor het indienen van de reconventionele vordering in gebreke is gesteld, is door Van Oorscot c.s. niet gesteld. De stelling dat Schafthuizen “weigert deze kosten ondanks herhaald verzoek te betalen” is daarvoor onvoldoende, reeds omdat daaruit niet blijkt tegen welke datum en met in achtneming van welke termijn Schafthuizen in gebreke zou zijn gesteld.

De wettelijke rente zal mitsdien worden toegewezen vanaf 28 november 2012, de datum waarop de vordering in reconventie is ingediend.

6.4. Schafthuizen zal als de in reconventie in het ongelijk gestelde partij worden veroordeeld in de proceskosten.

Ten aanzien van de proceskostenveroordeling merkt de rechtbank op dat een vordering tot terugbetaling van een onverschuldigd betaald bedrag niet kan worden aangemerkt als een vordering tot handhaving van een recht van intellectuele eigendom als bedoeld in artikel 1019 Rv, ook niet als deze betreft een onterechte kostenveroordeling in een procedure die zelf wel als betrekking hebbende op zodanig vordering moet worden aangemerkt. Titel 15 Rv mist dan ook toepassing en er bestaat geen grond voor toekenning van andere proceskosten dan overeenkomstig het liquidatietarief.

De rechtbank begroot de proceskosten aan de zijde van Van Oorschot c.s. in reconventie op:

salaris advocaat	€ 384,00 (1 punt tarief I)
totaal	€ 384,00.

7. De beslissing

De rechtbank

in conventie

7.1. wijst de vorderingen af,

7.2. veroordeelt Schafthuizen in de proceskosten, aan de zijde van Uitgeverij van Oorschot tot op heden begroot op € 21.341,73 en aan de zijde van Maas op € 24.824,09,

7.3. verklaart dit vonnis in conventie wat betreft de kostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

in reconventie

7.4. veroordeelt Schafthuizen om aan Van Oorschot c.s. te betalen een bedrag van € 8.963,55 (achtduizend negenhonderddrieënzestig euro en vijfenvijftig cent), vermeerderd met de wettelijke rente daarover met ingang van 28 november 2012 tot de dag van betaling,

7.5. veroordeelt Schafthuizen in de proceskosten, aan de zijde van Van Oorschot c.s. tot op heden begroot op € 384,00,

7.6. verklaart dit vonnis in reconventie wat betreft de kostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

Dit vonnis is gewezen door mrs. G.H. Marcus, K. Mans en S.E. Sijsma en in het openbaar uitgesproken op 20 maart 2013.

UITGEGEVEN VOOR GROSSE
De griffier van de
Rechtbank Amsterdam

